

KRAJOWY OŚRODEK BADAŃ I DOKUMENTACJI
ZABYTKÓW W WARSZAWIE

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKÓW
ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

A B C D E F G H I J K L M N O P R S T U V W X Y Z

5467

1. Obiekt

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM ŚWIĘTEJ BARBARY

2. Czas powstania

1789 - 1793

3. Miejscowość

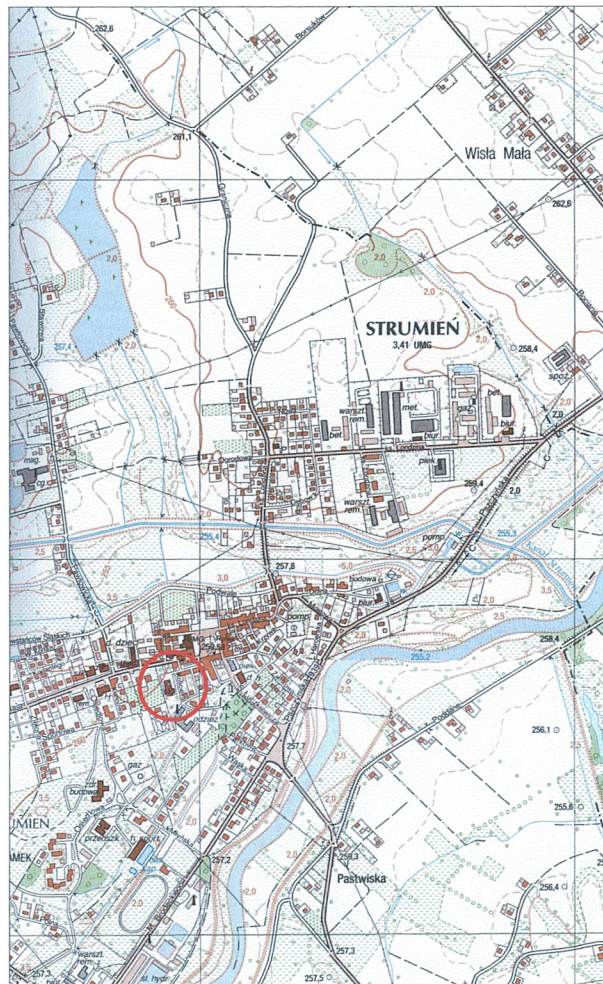
STRUMIEŃ

11. Zdjęcie, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

Fot.1. Widok ogólny budynku.

rzut, sytuacja w załącznikach

Orientacja, skala 1:20 000

4. Adres

ul. Kościelna wepneć nr 9
nr hipoteczny KW [redacted] ul. 1. Maj
nr działki 168, 169, 174

5. Przynależność administracyjna

województwo śląskie
powiat cieszyński
gmina Strumień

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Schwarzwasser

7. Przynależność administracyjna przed 31 grudnia 1998 r.

Województwo bielskie

8. Właściciel i jego adres

Parafia Rzymsko-Katolicka pod wezwaniem
Św. Barbary w Strumieniu
udział 1/1

9. Użytkownik i jego adres

Skarb Państwa

10. Rejestr zabytków

Nr 179/60 z 2.03.1960

data A-354/78 z 17.08.1978

12. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu

Najstarsze zapiski o Strumieniu datują się na koniec XIII wieku. Wieś zakupił w 1480 roku marszałek dworu Kazimierz II Mikołaj Brodecki. W latach 1495-1498 wybudowano jego staraniem w Strumieniu kościół pod wezwaniem św. Barbary. Część zysków z gospodarki rybnej przekazywano księdzu na remonty kościoła. Strumieński kościół dwa razy spłonął. Po raz pierwszy w 1566 roku, a drugi w 1572 roku. Pożary z 1680 i 1793 roku ominęły kościół. W latach 1789 -1793 wybudowano istniejący kościół parafialny pod wezwaniem św. Barbary. Fundatorem kościoła był Albert-Kazimierz książę sasko - cieszyński wraz z żoną, których podobizny znajdują się na lewej ścianie kruchty. Poświęcenie kościoła nastąpiło 05.12.1790r. W roku 1901 został przeprowadzony remont dachu, więźbę pokryto blachą cynkową a gonty zastąpiono dachówką ceramiczną. Obiekt odrestaurowany został w 1936 roku przez Lechowicza. Obiekt malowany w 1965 roku przez Konarskiego. Posiada cenne zabytki ruchome takie jak obrazy z XVII i XVIII wieku. Ponadto znajduje się w nim zabytkowa, rokokowa ambona z XVIII wieku. W czasie II wojny światowej hitlerowcy wywieźli znajdujące się na wieży kościelnej dzwony. W roku 1996 rozpoczęto program pierwszej po 200 latach całościowej konserwacji drewnianych ołtarzy, oraz najstarszych obrazów świątyni. Kościół barokowy.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

Sytuacja – kościół wybudowany na osi północny zachód , południowy wschód. Jest to obiekt wolnostojący, zlokalizowany w centralnej części działki, na wschód od rynku. Od strony zachodniej graniczy ze zwartą zabudową szeregową ulicy prowadzącej do rynku. Od strony wschodniej znajduje się budynek plebani.

Konstrukcja i technika – Budynek murowany w technologii tradycyjnej

Materiał – cegła, tynk, blacha miedziana.

Sklepienia, stropy – murowane, nad nawą przęsła wydzielone gurtami ze sklepieniem eliptycznym na żaglach; w przedsiönku sklepienie kolebkowe. Nad absydą sklepienie żaglaste na promienistych gurtach.

Więźba dachowa – drewniana, kleszczowo - płatwiowa

Pokrycie dachu – blacha miedziana gładka na rąbek stojący.

Podłogi i posadzki - we wnętrzu wykonane z dwubarwnych płytek kamiennych w karo; w zakrystii i wzdłuż boków nawy ceramiczne płytki mozaikowe z motywami roślinnymi i bordiurą. W niektórych miejscach położono lastriko.

Schody - schody prowadzące na wieżę, jak schody prowadzące na empory są schodami zabiegowymi, drewnianymi, balustrady drewniane, tralkowe.

Ślusarka okienna - stalowy ruszt wypełniony witrażem

Stołarka drzwiowa - drewniana, drzwi główne wewnętrzne pływiczne w partii dolnej, wyżej występują pola szkła kryształowego, dzielone szprosową kratownicą. Nad nimi w pełnym łuku zamknięcia szkło mrożone. Drzwi główne zewnętrzne jak i zewnętrzne boczne to drzwi drewniane, dwuskrzydłowe, pełne, ramowe, z wypełnieniem pionowymi deskami.

Rzut – krzyża łacińskiego z eliptyczną absydą od strony południowej.

Bryła - zwarta, brak podpiwniczenia, gabaryt wyrównany, Korpus kryty kombinacją dachów dwuspadowych i połowy stożka (absyda). Nad kruchtą od północy wieża kryta zdwojonym hełmem cebulastym z ażurową latarnią.

Elewacje: Południowa (frontowa) - symetryczna, pięciosiowa. W osiach 1 i 5 widoczne północne ściany transeptu z prosto zamkniętymi wejściami do zakrystii. Narożniki nawy i oś centralna akcentowane płaskimi pilastrami o kostkowych bazach i impostowych głowicach. Pilastry bo bokach osi centralnej "nałożone" na dwa pilastry (widoczne tylko od strony wejścia) z impostowymi przepaskami na wysokości okulusa. W przyziemiu, w centrum wejście zamknięte łukiem pełnym, nad którym wklęsłowypukły, impostowy gzyms okapnikowy. Nad nim podwójny kartusz herbowy na draperii zwieńczony książeczą zamkniętą koroną i okulus w rozglifionej opasce.

14. Kubatura 5460 m ³	15. Powierzchnia użytkowa 420 m ²	16. Przeznaczenie pierwotne sakralne	17. Użytkowanie obecne sakralne
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja - W roku 1996 rozpoczęto program pierwszej po 200 latach całościowej konserwacji drewnianych ołtarzy, oraz najstarszych obrazów świątyni		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienie, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachowe, wyposażenie i instalacje) Generalnie stan techniczny obiektu wraz z instalacjami jest dobry ·1 fundamenty – dobry, widoczne nieliczne zawilgocenia ·2 ściany zewnętrzne – dobry ·3 ściany wewnętrzne – dobry ·4 stropy – dobry ·5 konstrukcja dachowa – dobry ·6 pokrycie dachu – dobry ·7 instalacje - średni	
		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie Wpisanie kościoła do rejestru zabytków wraz z wyposażeniem Wykonanie konserwacji wyposażenia	

21. Akta archiwalne (rodzaje akt, numery i miejsca przechowywania)

- karta zielona , ewidencyjna z lat 60 - tych znajdujaca się w Wojewódzkim Urzędzie Zabytków - Delegatura w Bielsku - Białej.

22. Bibliografia

- Studium Historyczno - Urbanistyczne - Strumień - tom II, opracowanie ogólne, ilustracje, oprac. Tomasz Piotrowski, fot. Pracownia Fotograficzna PP PKZ, Kraków 1988
- Studium Historyczno - Urbanistyczne - Strumień - tom II, część I - tekst, oprac. Tomasz Piotrowski, kierownik pracowni: mgr G. Zań-Ograbek, s.35-41
- Lech Szaraniec, "Zabytkowe ośrodki miejskie Górnego Śląska i pogranicza", Katowice 1988, s. 240
- "Wisła, Ustroń, Skoczów, Strumień i okolice na starych widokówkach i fotografiach", Andrzej Fajer, Wydawnictwo:Przedsiębiorstwo Innowacyjno-Wdrożeniowe "ANFA", Skoczów 2004

23. Źródła ikonograficzne

- ilustracja 17- widok z początku XX wieku w Studium Historyczno - Urbanistyczne - Strumień - tom II, opracowanie ogólne, ilustracje, oprac. Tomasz Piotrowski, fot. Pracownia Fotograficzna PP PKZ, Kraków 1988
- Fotografia w książce Lecha Szarańca, "Zabytkowe ośrodki miejskie Górnego Śląska i pogranicza", Katowice 1988, s. 240
- Fotografia zamieszczona na stronie internetowej: www.strumien.pl
- "Wisła, Ustroń, Skoczów, Strumień i okolice na starych widokówkach i fotografiach", Andrzej Fajer, wyd. Pierwsze, Skoczów 2004

24. Uwagi różne

25. Opracował

Biurowisko projektowe "ARKONA", ul. Wierzbowa 3, 41-902 Bytom, 2005 rok.

Tekst
plany, rysunki
zdjęcia, fotografie

Agnieszka Wiewiorowska , Anna Olszewska
Agnieszka Wiewiorowska
Agnieszka Wiewiorowska

Arkona
Janusz Kotula
Usługi Projektowe Budowlane
41-902 Bytom, ul. Wierzbowa 3
NIP 626-149-90-71

miejsca przechowywania negatywów "ARKONA" Bytom, ul. Wierzbowa 3

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisu prawa autorskiego.

26. Adnotacja o inspekcjach, informacje o zmianach (data, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

Wkładek sztuk: 9

1.Miejscowość STRUMIEŃ	2.Objekt KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM ŚWIĘTEJ BARBARY	3.Zawartość wkładki CIĄG DALSZY PUNKTU 13
----------------------------------	---	---

c.d. punktu 13 - opis obiektu

Powyżej masywny, zdwojony, impostowy gzyms koronujący. W centrum elewacji wieża, flankowana wklęsłowypukłymi ściankami attykowymi, zwieńczonymi impostowym gzymsem, na narożnikach którego miedziane zamknięte kadzielnice z guzami. Narożniki wieży akcentowane pilastrami o głowicach kostkowych z różycami. W dolnej kondygnacji wieży kwadratowe okno w rozglifionej opasce. Powyżej okno zamknięte łukiem pełnym w podobnej opasce. Impostowy gzyms koronujący wieży wyrzuszony w centrum łukowato. Helm wieży baniasty, z arkadkową, ażurową latarnią przykrytą baniastą. Na szczycie sterczyna zakończona kulą, na której krótki maszt z chorągiewką. Pozostałe elewacje wieży opracowane analogicznie, jedynie w ścianach brak kwadratowych okien.

Elewacja zachodnia - regularna, pięcioosiowa. Cokół wyodrębniony. W narożnikach na łączeniu ramion transeptu z nawą zdwojone pilastry jak w przyziemiu fasady. Podobny pilaster oddziela nawę od kruchty. Otwory okienne i otwór drzwiowy zamknięte łukami koszowymi. W osi 1 ślepa ściana prezbiterium, w osi 2 okno transeptu, w osi 3 wejście w rozglifionej opasce z klincem. Powyżej w ścianie nawy, w osiach okna w podobnych opaskach jak drzwi, z tym że w nadłuczu, opaska przechodzi w formę "osłego grzbietu" (pod oknem kruchty niewielkie okno klatki schodowej).

Elewacja południowa - symetryczna, czteroosiowa. Artykulacja jak w fasadzie. W osiach 1 i 4 dwie kondygnacje okien jak w elewacji zachodniej. W osiach 2 i 3 zamknięte łukiem pełnym okna prezbiterium.

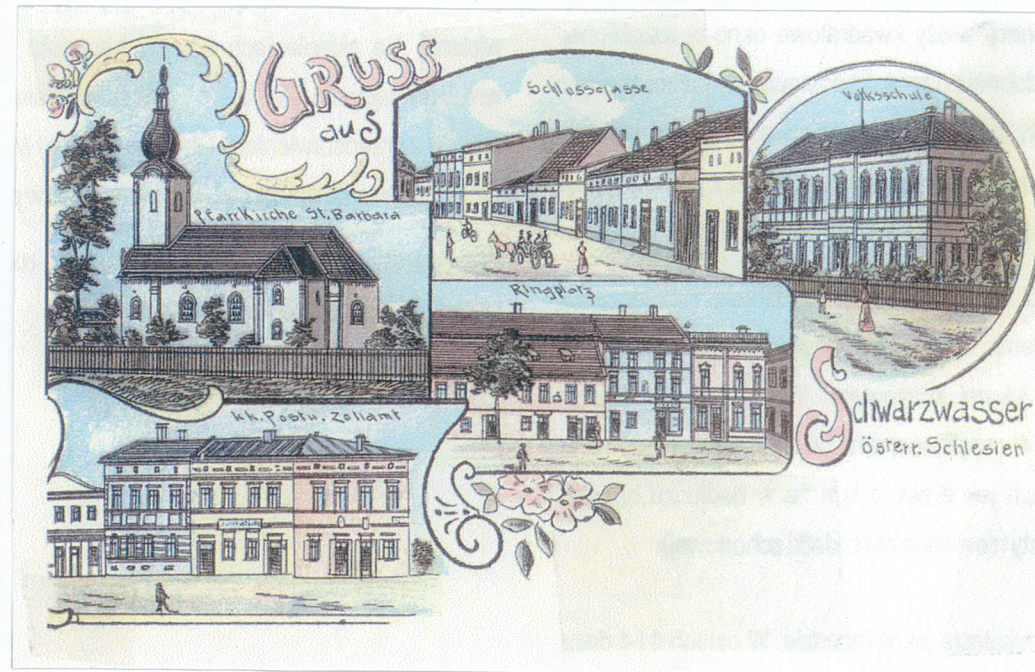
Elewacja wschodnia - stanowi lustrzane odbicie elewacji zachodniej.

Wnętrze - jednonawowe. Korpus nawowy dwuprzęsłowy. Przęsła wydzielone szerokimi arkadami wspartymi na zwielokrotnionych filarach przyściennych o impostowych głowicach. W przestrzeni pierwszego przęsła wklęsłowypukły prospekt organowy, balustrada pełna, zdobiona złożonymi wiciami. Na sklepieniach nawy i transeptu sceny z życia Chrystusa. W zamknięciu absydy wniebowstąpienie NMP z Trójcą Świętą. W oknach nawy współczesne witraże. W oknach absydy witraże z przedstawieniami Chrystusa Króla i Marii z Dzieciątkiem Królowej Polski. W zamknięciach ramion transeptu empory z balustradami jak w prospekcie organowym.

Wyposażenie – obrazy z XVII i XVIII wieku, rokokowa ambona z XVIII wieku, dodatkowo sprzęty wyposażenia kościelnego

Instalacje -elektryczna, c.o.

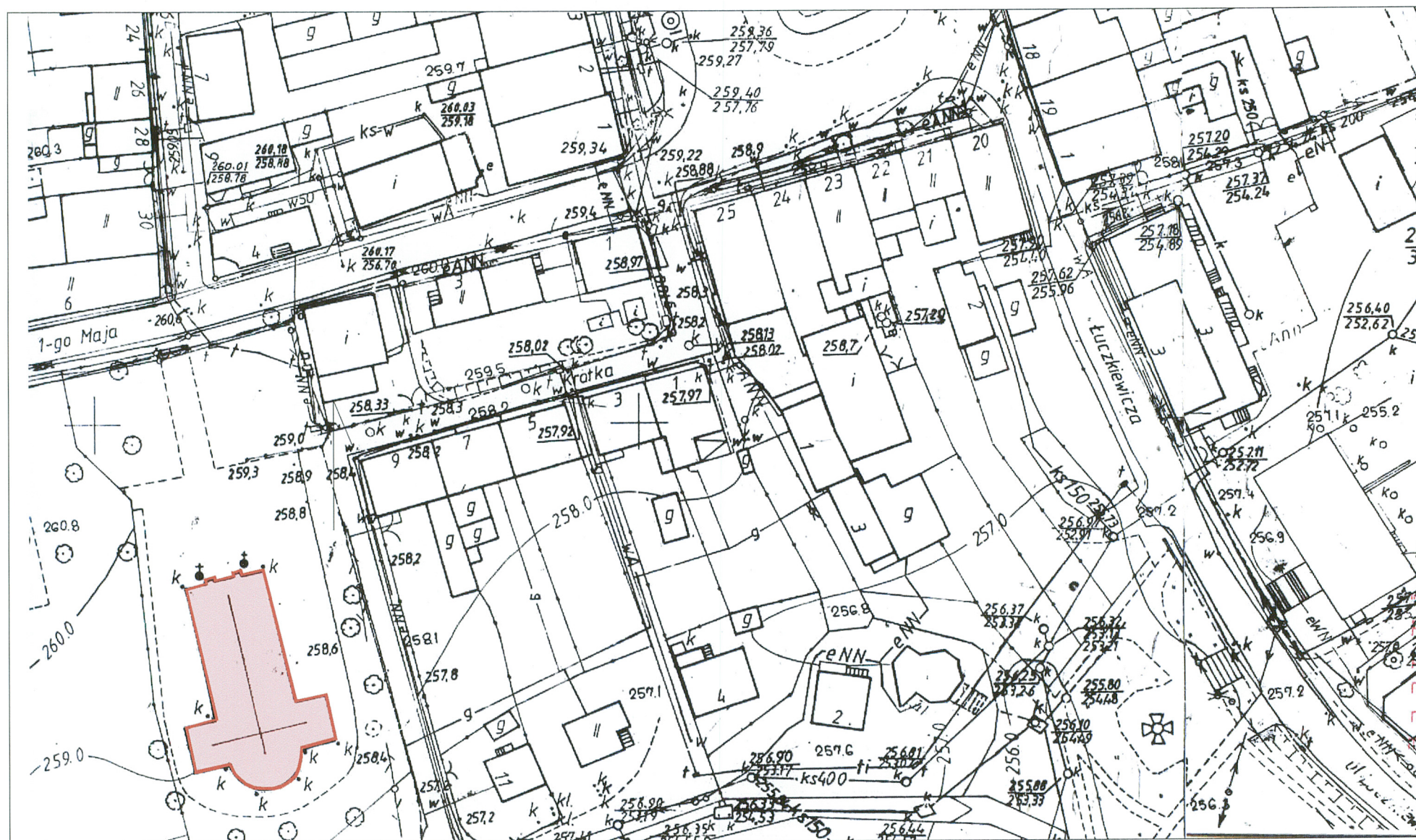

Pocztówka z 1896 roku przedstawiająca Strumień.

Źródło: Andrzej Fajter, "Wisła, Ustroń, Skoczów, Strumień i okolice na starych widokówkach i fotografiach", Skoczów 2004

1. Miejscowość	2. Obiekt	3. Zawartość wkładki
STRUMIEŃ	KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM ŚWIĘTEJ BARBARY	SYTUACJA, RZUT

Wkładkę założył
Miejsce przechowywania negatywów

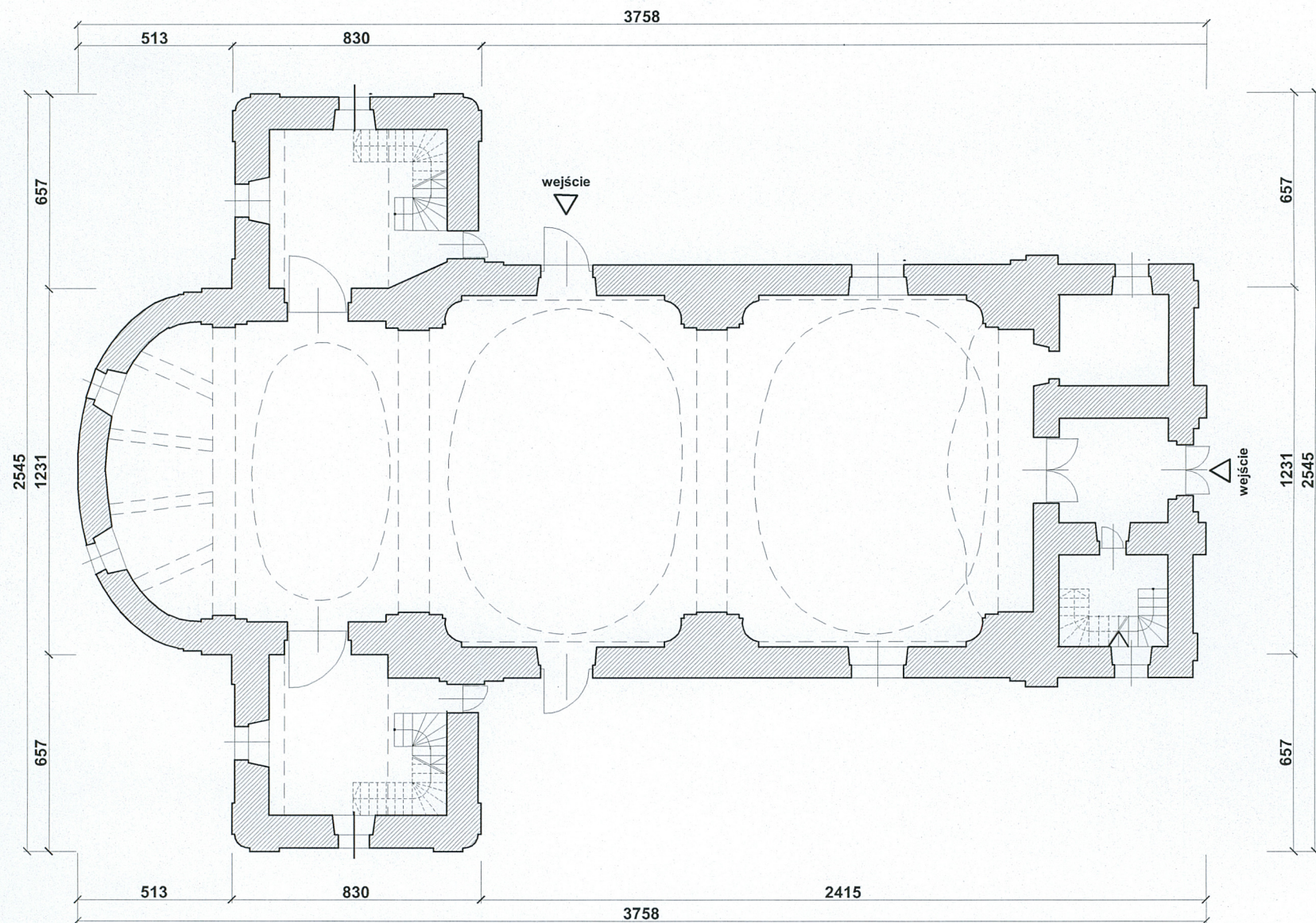
biuro projektowe „ARKONA”, ul. Wierzbowa 3, 41-908 Bytom, 2005 rok Usługi Projektowe Budowlane
zbiory prywatne autora 41-908 Bytom, ul. Wierzbowa 3
NIP 626-149-90-71

0 10 30m

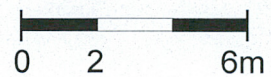
SYTUACJA
SKALA 1:1000

Wkładkę założył biuro projektowe „ARKONA”, ul. Wierzbowa 3, 41-908 Bytom, 2005 rok
 Miejsce przechowywania negatywów zbiory prywatne autora

RZUT PODSTAWOWY
 SKALA 1:200

1. Miejscowość STRUMIEŃ	2. Obiekt KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM ŚWIĘTEJ BARBARY	3. Zawartość wkładki ZDJĘCIA ARCHIWALNE
----------------------------	---	--

Pocztówka z roku 1897 przedstawiająca widok kościoła św. Barbary

Pocztówka z 1945r. przedstawiająca zniszczoną wieżę Kościoła pw. św. Barbary. Niemcy posiadali na tej wieży radiowy punkt obserwacyjny. Rosjanie zniszczyli go pociskami Artyleryjskimi rozbijając wieżę, Nie ucierpiało wnętrze kościoła

Pocztówka z 1948r. przedstawiająca odbudowaną wieżę kościelną

1.Miejscowość STRUMIEŃ	2.Obiekt KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM ŚWIĘTEJ BARBARY	3.Zawartość wkładki ZDJĘCIA
---------------------------	--	--------------------------------

Fot. 2. Widok ogólny elewacji frontowej

Fot. 3. Widok elewacji bocznej nawy głównej oraz wieży znajdującej się nad wejściem głównym.

Fot. 4. Widok ogólny elewacji tylnej

Fot. 5. Ozdobny element z tarczami herbowymi,
,przyozdobiony girlandą oraz zwieńczony koroną

Fot.6. Widok głównych drzwi wejściowych

1.Miejscowość STRUMIEŃ	2.Obiekt KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM ŚWIĘTEJ BARBARY	3.Zawartość wkładki ZDJĘCIA
---------------------------	--	--------------------------------

Fot. 7. Widok drzwi oraz okna bocznej elewacji

Fot. 8. Widok kopuły wieży kościelnej

Fot. 9. Widok okien w ścianach bocznych

Fot. 10. Sterczyna - element ozdobny elewacji,
,akcentuje spływy wolutowe

Fot.11. Widok chóru - zdjęcie robione od strony
ołtarza głównego

1.Miejscowość STRUMIEŃ	2.Obiekt KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM ŚWIĘTEJ BARBARY	3.Zawartość wkładki ZDJĘCIA
---------------------------	--	--------------------------------

Fot. 12. Widok ogólny wnętrza, w tyle ołtarz główny

Fot. 13. Widok chóru oraz łuku znajdującego się nad drzwiami wejściowymi

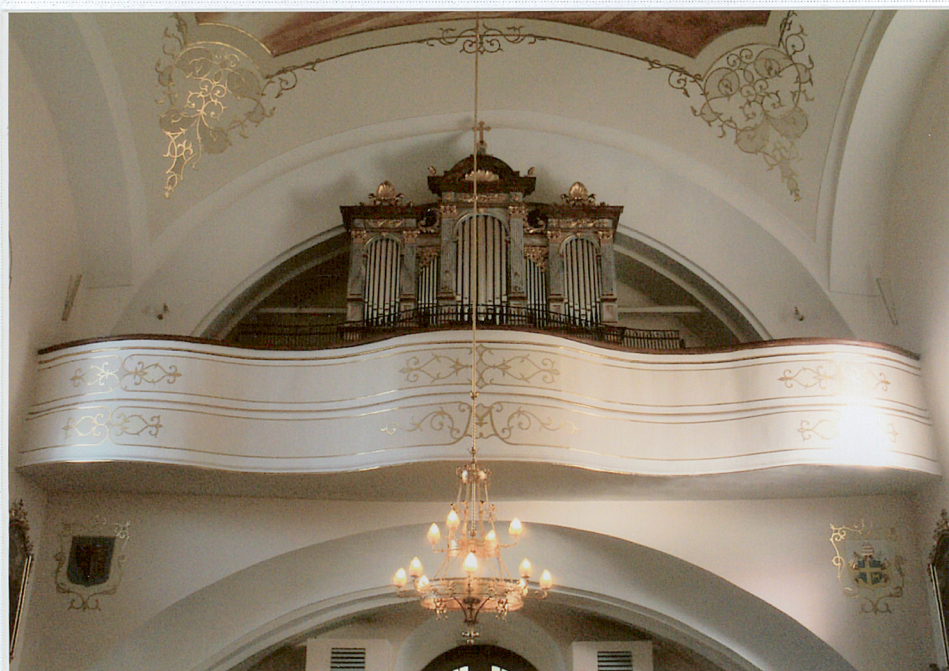

Fot. 14. Widok głównych drzwi wejściowych do kościoła

Fot. 15. Widok balustrady chóru oraz organów kościelnych

Fot.16. Widok wnętrza empory

1.Miejscowość STRUMIEŃ	2.Obiekt KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM ŚWIĘTEJ BARBARY	3.Zawartość wkładki ZDJĘCIA
---------------------------	--	--------------------------------

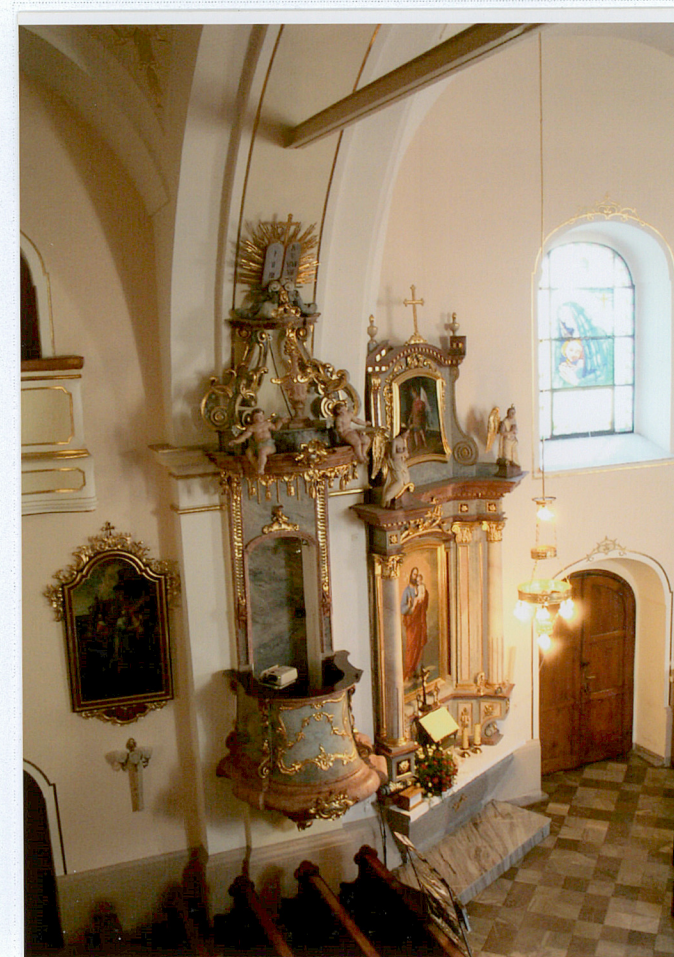

Fot. 17. Widok balkonu empyry

Fot. 18. Widok drzwi wejściowych

Fot. 19. Widok schodów wewnętrznych prowadzących na empore

Fot. 20. Widok bocznych drzwi wejściowych - widok od wnętrza

Fot.21. Widok wnętrza widzianego z poziomu empory.

1.Miejscowość STRUMIEŃ	2.Objekt KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM ŚWIĘTEJ BARBARY	3.Zawartość wkładki ZDJĘCIA
---------------------------	--	--------------------------------

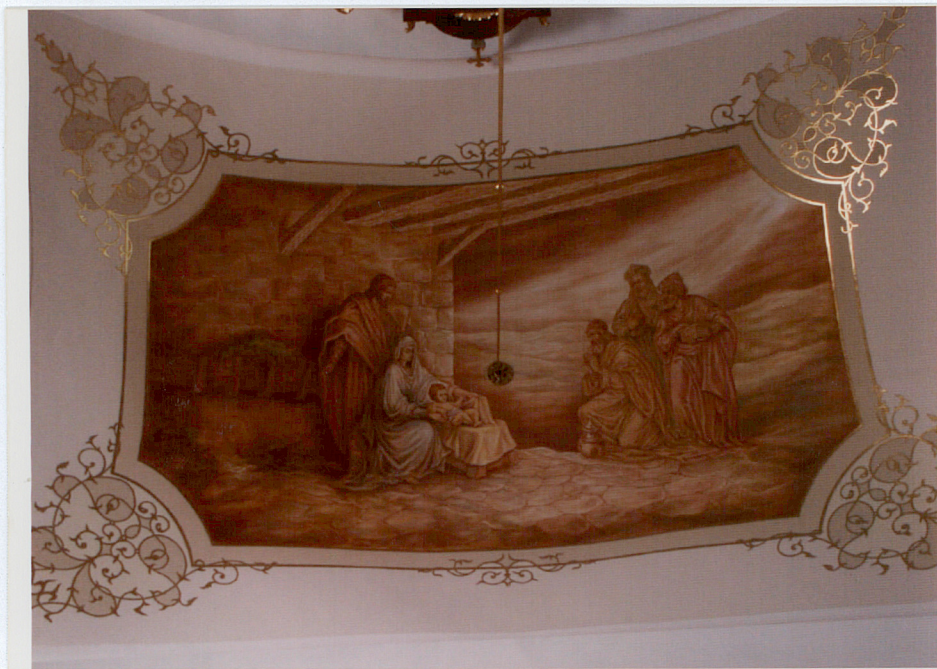

Fot. 22. Widok ambony - elementu wystroju wnętrza

Fot. 23. Ołtarz w pomieszczeniu pod chórem

Fot. 24. Malowidło na suficie ze sceną ofiarowania
darów Jezusowi przez trzech króli

Fot. 25. Malowidło na suficie przedstawiające jeden z cudów
dokonanych przez Jezusa

Fot. 26. Malowidło na suficie przedstawiające Jezusa
z krzyża zdjętego

1.Miejscowość STRUMIEŃ	2.Objekt KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM ŚWIĘTEJ BARBARY	3.Zawartość wkładki ZDJĘCIA
---------------------------	--	--------------------------------

Fot. 27. Malowidła na suficie w części sklepienia nad ołtarzem głównym

Fot. 28. Malowidło na suficie w kruchcie

Fot. 29. Widok sklepienia wraz z malowidłem
w kruchcie

Fot. 30. Medalion znajdujący się w kruchcie kościelnej,
przedstawia fundatorów kościoła